
Plan van aanpak vervolg verkenning Haerst

1 Inleiding

Als afsluiting van de gebiedsverkenning Genne Holten Haerst heeft de uitvoerder, Stimuland, het rapport 'Energie in Genne, Holten, Haerst, De Ruiten' opgeleverd.

Dit rapport bevat:

- Een beschrijving van de situatie in het gebied, enkele feitelijke ontwikkelingen en posities van en verhoudingen tussen partijen en
- Aanbevelingen voor verder gemeentelijk handelen.

De gebiedsbeschrijving geeft een generiek beeld dat gelijk is aan andere gebieden waar windinitiatieven aan de orde zijn. Een analyse wat dit beeld concreet betekent voor verder overheidsoptreden is onvoldoende. De aanbevelingen die in het rapport staan, zijn gebaseerd op de inhoud van het provinciaal programma energiestrategie (PPE), beschrijven de reguliere praktijk en voegen onvoldoende specifiek toe. Het gevraagde resultaat van de bestuursopdracht om te onderzoeken of er voldoende raakvlak is voor een gedragen energie initiatief is geleverd.

Daarnaast heeft gemeente Zwolle met de provincie programmeringsafspraken gemaakt over de ontwikkeling van windenergie in het gebied Haerst, wat onderdeel is van de gebiedsverkenning Genne, Holten Haerst en De Ruiten.

Tot 1 september 2025 (sluitingsdatum indienen initiatieven) is er tijd om één of meer initiatieven 'op te werken' naar een niveau dat het mogelijk maakt het in te dienen bij de provincie, het bevoegd gezag.

Dit maakt dat er een nieuw speelveld is ontstaan, waarbij ook een nieuwe invulling gegeven kan worden aan de rol van de gemeente Zwolle. Daarom is dit plan van aanpak opgesteld.

Voorstel

De gemeenten verzorgen nu zo spoedig mogelijk de doorstart van de gebiedsbegeleiding.

2 Huidige situatie in het gebied; waar we nu staan

Puntsgewijs is de huidige situatie in het gebied als volgt te beschrijven¹:

- Er is draagvlak voor energie-opwekking in het gebied; dat draagvlak is echter niet 100% en is niet evenredig verdeeld over het gebied;
- Er zijn minimaal drie initiatieven bij ons bekend die zich in een oriënterend stadium bevinden;
- Eventuele afspraken tussen individuele grondeigenaren en projectontwikkelaars kennen wij niet.
- Eén van die initiatieven wordt ontwikkeld door een coöperatie (Buurtwint);
- De andere initiatieven lijken meer beperkt te zijn tot grondeigenaren die met een respectievelijk een projectontwikkelaar en een coöperatief tot een windproject willen komen;
- De coöperatie Buurtwint kent alle problemen van een beginnende coöperatie en wenst dat zij een vorm van (financiële) ondersteuning vanuit de gemeente krijgt.
- De coöperatie heeft d.d. 17 05 2024 daarom een projectaanpak en een kostenindicatie bij beide gemeente ingediend waarin de activiteiten zijn beschreven waarmee de coöperatie een voldragen initiatief bij het bevoegd gezag denkt te kunnen indienen;

¹ De situatie in het gebied is nog dynamisch. Deze momentopname van juli 2024 kan inmiddels gewijzigd zijn.

- De coöperatie laat zich begeleiden door een organisatie (LEIS) die eerder een windproject heeft gerealiseerd;
- De grondposities die 'in bezit zijn' van de coöperaties / initiatiefnemers zijn / lijken ruimtelijk ineengevlochten. Dit maakt dat initiatieven waarschijnlijk niet zonder meer naast elkaar kunnen bestaan;
- De persoonlijke verhoudingen tussen de initiatiefnemers zijn groeiend maar (nog) niet van dien aard dat een vorm van samenwerking op dit moment evident is;
- Er opereren in Zwartewaterland en in Zwolle gemeente-brede energiecoöperaties die hun diensten aanbieden aan Buurtwint (bijvoorbeeld op het vlak van professionalisering en/of het aantrekken van financiën);
- De coöperatie Blauwvingerenergie heeft een verzoek om financiële ondersteuning ingediend om bij te dragen de coalitievorming tussen partijen en kennis toe te voegen aan dit proces. Met de huidige status van het gebiedsproces wijst de gemeente deze ondersteuning af.
- De gemeenten hebben inmiddels met de provincie programmeringsafspraken gemaakt over aantallen turbines in het gebied en realisatieperiode;
- Die afspraken houden drie turbines op het grondgebied van Zwartewaterland in en twee turbines op het grondgebied van Zwolle van het momenteel gangbare vermogen.

3 Ruimte voor gemeentelijk handelen

De provincie Overijssel heeft aangegeven dat zij zich als bevoegd gezag niet wil mengen in de uitdaging rond het uitwerken van initiatieven voor windprojecten. Er is daarom ruimte voor de gemeente(n) om wel de rol van procesbegeleider in te (laten) vullen. De gemeenten hebben ook belang bij een goed lopend gebiedsproces. Dit wordt hierna toegelicht (punten 1 tot en met 3).

De problematiek in Haerst spitst zich toe rond:

1. De noodzaak voor beide gemeenten de energiedoelen voor 2030 te behalen;
2. De daaruit volgende noodzaak dat vanuit Haerst zich minimaal één voldragen initiatief tijdig aanmeldt bij de provincie;
3. De wens dat dat initiatief (of een combinatie van parallelle initiatieven) het benodigde opgesteld vermogen omvat om de gemeentelijk doelstellingen te halen;
4. De situatie waarin diverse spelers ambities hebben in het gebied waarbij tegelijkertijd de onderlinge verhoudingen een rol spelen.
5. Er een kans bestaat dat initiatieven elkaar blokkeren waardoor er niet tijdig een voldragen initiatief bij de provincie kan worden ingediend.
6. Als gemeenten willen we dat er één gezamenlijke aanvraag vanuit het gebied komt. Deze aanvraag moet voor 1 september bij de provincie zijn ingediend.
7. Gemeente heeft belang aan een goede invulling van lokaal eigendom en financiële participatie.

Er is ook aanleiding om van gemeentewege initiatiefnemers, zeker coöperaties, te ondersteunen. Coöperaties moeten aanzienlijke inspanningen doen om initiatieven tot wasdom te brengen; hiermee gaan ook grote financiële uitgaven gemoeid. De noodzaak tot ondersteuning van coöperaties is ook onderkend door de raden van beide gemeenten.

In een motie ondersteund door CU, CDA, D66, Groen Links en Partij voor de Dieren wordt het college van Zwolle opgeroepen om:

“In overleg te treden met Blauwvinger Energie, Energiek Zwartewaterland en de gemeente Zwartewaterland om te bepalen wat er nodig is om de initiatieffase af te ronden; Indien nodig aan de raad een voorstel te doen voor een financiële bijdrage hiervoor, mits ook Zwartewaterland een redelijke bijdrage doet, en deze te dekken uit de reserve incidentele bestedingen”.

Deze motie is aangenomen tijdens de behandeling de behandeling van de perspectiefnota.
Agenda Zwolle - Raad Besluitvormingsronde Besluitvorming over Perspectiefnota maandag 15 juli 2024 19:30 - 21:00 - iBabs Publieksporaal (bestuurlijkeinformatie.nl)

Het uitgangspunt voor de procesbegeleiding van partijen in het gebied is dat dat de gemeenten Zwartewaterland en Zwolle dit in gezamenlijkheid initiëren en dat zij weer gezamenlijk optrekken zoals in de eerste fase gebiedsverkenning ook is gedaan; zij vullen gezamenlijk het opdrachtgeverschap in voor de procesbegeleiding.

Het gemeentelijk handelen is daarbij faciliterend van aard.

Het **doel van de procesbegeleiding** is bij te dragen aan de totstandkoming van bij voorkeur één initiatief voor een windproject, dat voldoet aan de gemeentelijke energieopgaven voor het gebied en dat voldoet aan de gemeentelijke wensen ten aanzien van financiële participatie en breed lokaal eigendom, en dat tijdig (voor 1 september 2025) bij de provincie Overijssel ter beoordeling wordt ingediend.

De activiteiten die in het kader van de procesbegeleiding worden verricht zijn (niet uitputtend):

- Partijen zoveel mogelijk bij elkaar brengen, samenwerking te bevorderen of iig gecoördineerde handelen realiseren;
- Partijen te faciliteren bij het zetten van de noodzakelijke / gewenste stappen;
- Te sonderen welke ondersteuning partijen van de gemeente wensen en het vormgeven van opties waarmee de gemeente het gebied kan ondersteunen zonder individuele partijen te bevoordelen;
- Het vervullen van een intermediaire rol tussen gemeenten en initiatiefnemers;
- Daartoe de nodige bijeenkomsten initiëren en faciliteren.

Randvoorwaarden bij de procesbegeleiding door of vanwege de gemeenten zijn:

- Het sturen op proces en niet op inhoud;
- Het gelijkelijk behandelen van initiatiefnemers;
- Transparantie betrachten rond gemeentelijke doelen en handelen;
- Het zoveel mogelijk aansluiten bij eisen en wensen van de initiatiefnemers met betrekking tot de procesbegeleiding gegeven de drie bovenstaande randvoorwaarden.

De procesbegeleiding is gericht op het ondersteunen van initiatiefnemers vanuit een overkoepelende invalshoek. Initiatiefnemers zelf zijn daarbij volledig autonoom in en verantwoordelijk voor hun eigen handelen. Zij bepalen zelf hoe zij aan de diverse producten willen werken en met welke mensen zij dit willen doen.

4 **Voorstel vervolgstappen**

Dit voorstel is bedoeld als indicatie van de stappen die in het kader van de procesbegeleiding worden gezet. Dit voorstel is geen rigide keurslijf maar is een houvast voor met name de beginperiode van de begeleiding.

Van belang is te vermelden dat deze stappen aan het begin van het proces direct bij de betrokken stakeholders worden gesondeerd. Dit om zeker te stellen dat er draagvlak is voor de vermelde activiteiten. Er is dus ruimte om delen van dit plan in overleg aan te passen aan de behoeften van de betrokken partijen. In stap 2 van het navolgende stappenplan vindt dit plaats.

De *factor tijd* speelt een belangrijke rol. Dit leidt ertoe dat de stappen die navolgend zijn vermeld grotendeels parallel aan elkaar worden gezet. De doorlooptijd van de stappen is dus veel korter dan de opsomming doet vermoeden.

Stappen

1 *Actoranalyse - netwerkanalyse - krachtenveldanalyse*

Deels voortbouwend op de rapportage van Stimuland is zo spoedig mogelijk scherp te krijgen in de actoren die er toe doen in het gebied; de onderlinge relaties tussen die actoren en de inhoudelijke belangen.

Deze informatie is grotendeels al voorhanden. Het gaat om het aanbrengen van actualiteit en diepgang in de informatie. Door kort op elkaar geplande, **aanvullende gesprekken met individuele actoren** op basis van een voorgestructureerde lijst met gesprekspunten is deze informatie te achterhalen.

De gesprekken worden ook benut om de inhoudelijke denkbeelden van partijen te sonderen.

2 *Communiceren gemeentelijke rolopvatting en daaruit voortvloeiend optreden*

Aan alle spelers is eenduidig te communiceren wat de gemeentelijke ambities zijn, welke rolopvatting daarbij hoort en welke acties daaruit voortvloeien in het kader van de procesbegeleiding (plan van aanpak).

De bovenvermelde gesprekken zullen hiervoor in eerste instantie worden benut.

Op basis van de verkregen informatie wordt het plan van aanpak aangescherpt om daarmee zoveel mogelijk te voldoen aan de wensen van de betrokken partijen.

Aansluitend wordt de informatie, over procesbegeleiding en plan van aanpak, ook breder gecommuniceerd in het gebied op een nader te bepalen wijze.

3 *Opstellen denkbare ontwikkelingsscenario's (opties)*

Hier gaat het erom een beeld te krijgen van denkbare vormen van een windpark / windparken die gezien de gebiedssituatie zouden kunnen ontstaan:

- Eén park met het benodigde aantal (conform de gemeentelijke energie-opgaven) windturbines;
- Twee of meer onafhankelijke kleinere windparken;
- Gezamenlijke ontwikkeling van één windpark maar gescheiden exploitatie;
- ...

Ook is de vraag te beantwoorden onder welke condities die scenario's tot stand zouden kunnen komen.

Thema's die hierbij aan de orde komen zijn onder meer:

- Mogelijkheden van aansluiting van de initiatieven op het elektriciteitsnetwerk;
- Financiële participatie en eigendomsverhoudingen;
- Vormen van (financiële) ondersteuning door gemeenten;
- Collectieve voorbereidingsactiviteiten / -onderzoek;
- Te maken afspraken, samenwerkingsovereenkomsten et cetera.

Deze 'scenario's zijn een vingeroefening als voorbereiding op stap 4.

4 *Organiseer een oplossingsgerichte workshop / bijeenkomst*

Uiteraard gaat een enkele workshop niet resulteren in het behalen van dit doel, daarvoor zijn diverse vervolgvactiteiten nodig. Het is een eerste stap in een proces.

1. Het verduidelijken aan initiatiefnemers wat de ruimtelijk-functionele (on)mogelijkheden zijn van meerde initiatieven in het gebied;
2. Het bevorderen van het inzicht dat vormen van samenwerking (hoogstwaarschijnlijk) noodzakelijk zijn om één of wellicht meer succesvolle windprojecten van de grond te krijgen;
3. Het initieel sonderen van samenwerkingsbereidheid, mogelijke vormen daarvan en de condities waaronder die samenwerking tot stand zou kunnen komen.

- Heroriëntatie op ontwikkelingsscenario's;
- Heroriëntatie op coalities / samenwerkingsverbanden;
- Gesprekken over coöperatievorming / samenwerking tussen coöperaties;
- Oriëntatie op een gebiedsovereenkomst;
- Oriëntatie op een anterieure overeenkomst;
- Wellicht een gezamenlijke gebiedsverkenning ten behoeve van meer dan één windinitiatief met het oog op het indienen van projectvoorstellen bij de provincie;
- Een gemeentelijk besluit om financieel bij te dragen aan deze verkenning.

5 *Uitwerking te verrichten deelactiviteiten / op te stellen deelproducten*

In het verdere traject tot aan uiterlijk eind augustus 2025 worden het projectinitiatief of meerdere projectinitiatieven uitgewerkt gericht op het indienen van een kwalitatief adequaat voorstel voor één of meer windprojecten bij de provincie.

Voor alle betrokken partijen, initiatiefnemers en gemeenten, is het einde van de indieningstermijn van initiëren voor windprojecten bij de provincie de deadline. Het halen van die deadline is een verantwoordelijkheid van initiatiefnemers. De gemeenten hebben er wel belang bij.

1. Het proces van positie-inname, coalitievorming, (hopelijk) uitwerken samenwerkingswijzen, rolverdeling;
2. De inhoudelijk verkenning om te kunnen voldoen aan de indieningsvereisten van projectvoorstellen.

September 2024: Besluitvorming over invulling gebied begeleidende rol;

September 2024:	Aanvullende gesprekken met sleutelspelers
Oktober 2024:	Werkbijeenkomst gebiedspartijen / coalitievorming
Oktober 2024:	Uitwerken werkagenda voor totstandkoming projectvoorstellen en flankerende producten
Oktober – november 2024:	Uitwerken / detaillering gemeentelijke faciliterende rol Mogelijk sluiten gebiedsovereenkomst
November :	Leveren afgesproken bijdragen gebiedsbegeleiding om totstandkoming projectvoorstellen en flankerende producten te faciliteren.